

SLOVENSKI

Direktor: Rudi Janžaba — odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 2-522 do 23-526 — Uprava: Ljubljana, Copova ul. 50-III, telefon 22-573 in 22-621 — Oglasi: oddelek: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6, telefon 21-936, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832 — Poštni predal 23 — Tek. račun NB 601-7e-103 — Mesečna naročnina 140 din

Poročevalec

De Gasperi je „popustljiv“

Predsednik Italijanske vlade g. De Gasperi je govoril pred senatno komisijo za zunanje zadeve o balkanskem paktu in o odnosih med Jugoslavijo in Italijo. Ko je naglasil, da je svet Atlantskega pakta že razložen, da bi bil balkanski pakt med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo zaradi pomanjkanja sporazuma med Rimom in Beogradom kompromitiran, oziroma neučinkovit, se je dotaknil tržaškega vprašanja. Kakor poročajo italijanski listi, je De Gasperi ob tej priložnosti ponovil, da je za Italijo tristranska deklaracija še vedno veljavna, a da je Italija pripravljena popustiti Jugoslaviji na ta način, da priznava etnično črto za osnovo, na kateri bi se moglo rešiti vprašanje STO. K temu je pristavil, da Italija vedno želi sporazum z Jugoslavijo, a da pred rešitvijo tržaškega problema sodelovanje z Jugoslavijo ni mogoče.

V zadnjem času se mnogo govori in piše o potrebi in nujnosti zblizanja Jugoslavije z Italijo v zvezi z obrambnimi potrebami Zahoda in z napori za ohranitev svetovnega miru. Zaradi čedalje tesnejšega zblizanja balkanskih narodov in sodelovanja, formuliranega tudi v sporazumu, ki ga bodo v kratkem podpisali, se priložnost vprašanja je italijanski-jugoslovanski odnos spet na dnevni red in to tem bolj, ker je tudi Jugoslavija jasno povedala, da nima ničesar proti sodelovanju z Italijo, seveda na enakopravni podlagi. Poleg tega se tudi sliši, da je minister za zunanje zadeve ZDA g. Dulles nedavno v Rimu sfoval De Gasperija, naj se sporazume z Jugoslavijo. Blizu se tudi zasedanje sveta Atlantskega pakta, na katerem bodo razpravljali o obrambnih problemih jugovzhodne Evrope.

Vse to so elementi, ki so priložnost italijanskega ministrskega predsednika, da ponovno poudarja, da je Italija tista, ki hoče sporazum z Jugoslavijo, in to celo za ceno popuščanja, medtem ko Jugoslavija sporazuma neče in noče in da tako Italija ni kriva, ker ni sporazuma in sodelovanja med tema dvema državama. Italija se torej noče odreci tristranske deklaracije, je pa, kakor pravi g. De Gasperi, vedno pripravljena za koncesijo na ta način, da pristane na etnično črto.

Da g. De Gasperi potrebuje tristransko deklaracijo in da se trdovratno sklicuje nanjo zaradi notranjih potreb, mi dobro razumemo, ko pa se nanjo sklicuje tudi takrat, kadar govori o rešitvi tržaškega vprašanja, pomeni, da te rešitve ne mara, kajti tudi njemu samemu je znano, da po besedah tristranske deklaracije ni rešitve za tržaško vprašanje. Njemu pa so taki poudarki potrebni zaradi druge stvari, in to je pritisk na tvorce deklaracije. To deklaracijo jim ne preprežajo omejitve, ker ve, da iz raznih vzrokov deklaracije ne morejo javno prekriti. Pripravljen pa je na spopustanje in nove žrvice in zato predlaga etnično črto. Z drugimi besedami se to pravi, da bi morali tvorci deklaracije vplivati na Jugoslavijo, da sprejme italijanski predlog za rešitev problema STO.

Kakšna je ta etnična črta? Če bi sprejeli za razmejitev med Jugoslavijo in Italijo etnični princip, potem bi šla meja med obema državama ob črti dveh kompaktnih etničnih področij, pri čemer posamezna mesta mešane nacionalne sestave ne bi bila posebni element, temveč sestavni del svojega etničnega področja. To pomeni, da bi bila meja na Soči. Na mirovni konferenci v Parizu leta 1946 pa to

nacelo ni bilo sprejeto. Tam je bilo sklenjeno, naj se razmejitve obeh držav izvrši po nacelu tako imenovanega etničnega ravnotežja, kar pa je nekaj drugega.

Danes, ko se išče rešitev za vprašanje STO, postavljajo isti ljudje vprašanje narobe, ker so za etnični princip. Po takem tolmachenju tega etničnega principa je De Gasperi izjavil v senatni komisiji, da bi Italija pristala na razdelitev STO na podlagi etnične črte ob pogoju, da bi njej pripadali Trst, cona A in obalni pas v coni B, medtem ko bi Italija dala Jugoslaviji nekatero etnično otok v coni A.

To pomeni, da bi bilo tržaško ozemlje razdeljeno tako, da bi prišlo okoli 65% skupne površine pod Italijo z vsemi mesti in z vso obalo. To imenuje g. De Gasperi popuščanje Jugoslaviji. Res, lep predlog. Kot pavelič za vse pa De Gasperi nvelikodušno ponuja sodelovanje z Jugoslavijo, da bi bil balkanski pakt učinkovit.

Vse to je samo navadno barantanje. Dokler se Italija ne odreci take politike, dokler ne neha naglašati nesrečne tristranske deklaracije in dokler ne razume realnosti današnje situacije, zlasti one na tržaškem ozemlju, in dokler s popojnim realističnim razumevanjem ne stopi pred Jugoslavijo, tako dolgo ne more biti razgovor. Vse to kaže, da je danes težko najti sporazumno rešitev na podlagi razdelitve STO in spet se potrjuje realnost jugoslovanskega predloga o kondominijumu. Ker je Italija ta predlog zavrnila, je dokaz, da italijanski vladujoči krogom ni za rešitev tržaškega vprašanja. Odprti problem Trsta jim je potreben zaradi notranjih razmer v Italiji, v zunanje-političnem pogledu pa zaradi kombinacij v odnosu do naše države, ki so nam dobro znane. K. B.

Seji zakonodajnih odborov Ljudske skupščine FLRJ

Beograd, 16. febr. Zakonodajni odbor Sveta narodov je nadaljeval danes razpravo o predlogu zakona o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino. Tudi zakonodajni odbor Zveznega sveta je proučeval ta predlog zakona. Na pripombe posameznih poslancev k načrtu zakona je odgovarjal zastopnik predlagatelja tov. Moša Pijade.

Prvi letošnji obiski slovenskih izseljencev iz Amerike

Tudi letos bo prišlo na obisk v svojo staro domovino več slovenskih izseljencev. Slovenska izseljenska matica v Ljubljani je že prejela sporočilo, da bo odpotovala 30. aprila prva skupina organiziranih slovenskih žen, tej pa bo sledili še dve skupini. Potniška agencija v Clevelandu, kjer živi največ slovenskih izseljencev, pripravlja posebno potovanje v Jugoslavijo, ki se ga bo udeležilo 160 slovenskih izseljencev. Tudi slovenski izseljenci v Franciji bodo letos v posebni skupini prišli na obisk v Jugoslavijo.

Nemški veleposlanik počastil spomin Neznanega junaka na Avali

Beograd, 16. febr. Danes dopoldne je položil venec na grob Neznanega junaka na Avali veleposlanik Zvezne republike Nemčije g. dr. Hans Kroll. Na Avali ga je sprejel in pozdravil polkovnik Rade Knežević, namestnik poveljnika mesta Beograda. Pri položitvi venca je bil navzoč tudi pooblaščen minister dr. Sloven Šmodlaka, načelnik protokola državne sekretariata za inozemske zadeve FLRJ.

Zveza športov in Ljudske mladine za poplavljenca na Nizozemskem

Beograd, 16. febr. Zveza športov Jugoslavije bo nakazala za ponesrečenega kraje na Nizozemskem 700.000 dinarjev, Ljudska mladina Jugoslavije pa bo dala v ta namen 500.000 dinarjev.

Britanski zunanji minister proti blokadi Kitajske

London, 16. febr. Zunanji minister Eden je izjavil v spodnji zbornici, da vlada ZDA ni poslušala britanske vladi nobenega predloga za pomorsko blokado Kitajske. Zastopnik laburistične stranke je zahteval, da naj britanska delegacija zavzame odločno stališče proti vsaki blokadi Kitajske, če bi bil predlog za blokado stavljen na prihodnjem zasedanju OZN. Eden je ponovil izjavo britanske vlade, da smatra vlada blokado Kitajske za napačno. Eden je dejal, da je britanska vlada že povedala svoje mnenje o tej zadevi in da ni spremenila svojega stališča. Eden je nadalje sporočil, da so bile britanske ladje v zadnjih letih 40-krat ustavljene v kitajskih vodah. V večini primerov je bilo ugotovljeno, da so jih ustavili kitajski nacionalisti. Britanska vlada je v vseh primerih protestirala pri nacionalistični vladi na Formozu. Eden je tudi izjavil, da vlada ZDA doslej ni stavila britanski vlad nobenega predloga, da se razveljavi jaltski sporazum. Dejal je, da bo britanska vlada vztrajala pri vseh mednarodnih sporazumih, ki jih je iz proste volje sklenila.

Podpis trgovskega sporazuma s Švico

Beograd, 16. febr. V Bernu so danes podpisali plačilni sporazum o blagovni zamenjavi za leto 1953 med Jugoslavijo in Švico. V imenu jugoslovanske vlade je sporazum podpisal Stanislav Kopeček, v imenu Švice pa pooblaščen minister g. Troendle.

Umik čet iz Sueškega prekopa

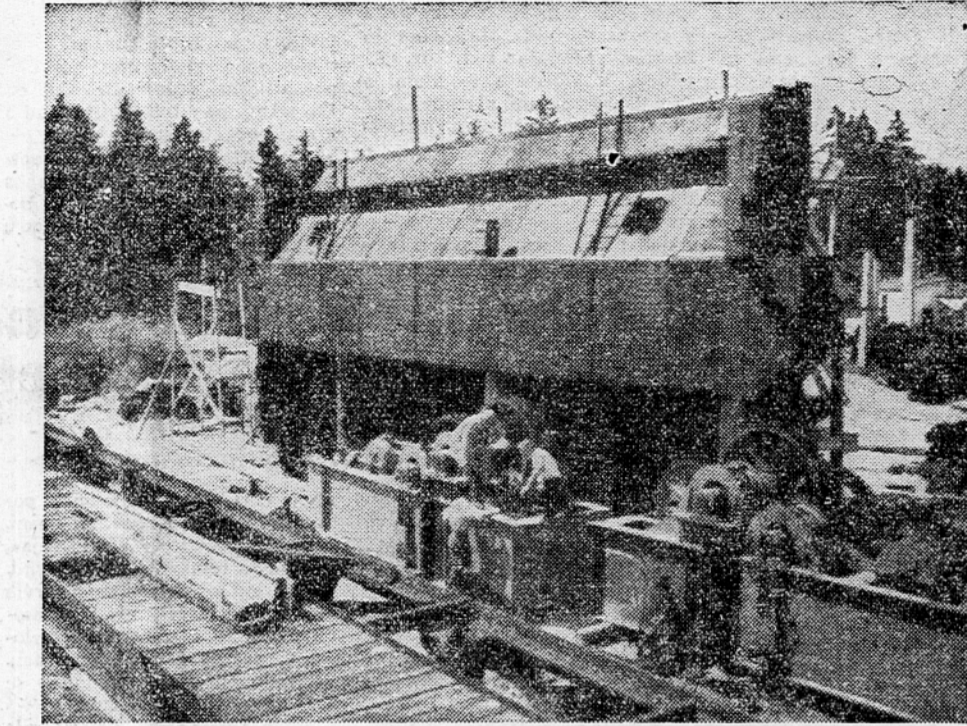
Kairo, 16. febr. (AFP). Kakor se je zvedelo iz pooblaščenih virov, se bo določeno število britanskih vojaških enot prihodnje tedne umaknilo iz območja Sueškega prekopa. Računajo, da bodo odpopklicani trije pehotni bataljoni, od katerih bosta dva poslana v Vel. Britanijo, enega pa bodo delili britanski garniziji na Cipru. Hkrati se tudi druge vojaške enote pripravljajo za odhod v Veliko Britanijo. Število britanskih čet v Sueškem prekopu bo potemtakem letos znatno nižje, kot je bilo oktobra 1951.

Pomoč ZDA Čangkajšku

New York, 16. febr. (Tanjug): Vlada ZDA namerava, kakor se je zvedelo, razširiti program za oborožitev Čangkajških sil. V Washingtonskih vojaških krogih potrjujejo, da takšen program že pripravljajo.

Jugoslovanski novinarji v Angliji

London, 16. febr. (Tanjug). Delegacija jugoslovanskih novinarjev, ki je na obisku v Vel. Britaniji kot gost ministrstva za zunanje zadeve, je obiskala sedeže treh glavnih britanskih politič. strank ter britanskih Trade-unionov. Do sedaj je obiskala tudi več britanskih javnih ustanov ter uredništvi »Timesa« in »Reuterja«. Naša delegacija je bila v Veliki Britaniji zelo prisrčno sprejeta. V preostalem času bo obiskala britanska mesta Coventry, Limington, Oxford in Shakespearovo mesto Stratford, kjer si bo ogledala britanske univerze, kulturne spomenike in industrijska podjetja. Na koncu obiska bodo jugoslovanski novinarji obiskali britansko radijsko postajo British Broadcasting Corporation in britansko ministrstvo za finance, nato pa si bodo ogledali poslopje britanskega parlamenta, kjer jim bo prirejeno kosilo. Pred odhodom bo sprejel jugoslovanske novinarje podtajnik britanskega ministrstva za zunanje zadeve. Jugoslovanski veleposlanstvo v Londonu bo priredilo na čast naši delegaciji sprejema.

Monteži in delavci marberske »Hidromontaže« so za hidroelektrarno v Medvodah sestavili ogromno, nad 100 ton težko kovinsko zapornico. Z žerjavom bodo zapornico dvignili in nato vložili v prečno nož. Teh 100 ton železa in jekla bo zajelo prečno poljem savsko vodo, ki bo gnala ogromne turbine

Zadovoljstvo vlade ZDA zaradi prijateljstva FLRJ, Grčije in Turčije

Izjava veleposlanika g. Allena, ki se je po enem mesecu vrnil v Beograd — Ameriški časopisi o balkanskem sodelovanju

Beograd, 16. febr. (Tanjug). Ameriški veleposlanik v Jugoslaviji g. George Allen, ki se je vrnil v Beograd po enomesečnem bivanju v ZDA, je izjavil na tiskovni konferenci v ameriskem veleposlanstvu v Beogradu, da v Ameriki ni opazil nobenih znamenj, ki bi kazala na spremembo politike ZDA nasproti Jugoslaviji, in da ni povoda misliti, da bo prišlo do kakršnih koli sprememb. Na vprašanje, kakšno stališče zavzema ameriška vlada do sodelovanja med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo, je g. Allen izjavil, da je ameriška vlada, ki je obveščena o razvoju tega sodelovanja, zadovoljna, da prihajajo čedalje bolj do izraza prijateljski stiki med temi tremi državami. Glede rešitve tržaškega problema je ameriški veleposlanik poudaril, da je to vprašanje predvsem stvar Jugoslavije in Italije. Pripomnil je, da optimistično gleda na sklenitev sporazuma za rešitev tržaškega vprašanja med Jugoslavijo in Italijo, ter dodal, da sta po njegovem mnenju ti dve državi sposobni rešiti ta problem. Glede na glasove, da je premešen iz Beograda, je g. Allen dejal, da se je vrnil v Beograd, da bi se naprej opravljal dolžnost ameriškega veleposlanika.

Veliki snežni viharji v Hrvatskem Primorju

Železniški promet med Zagrebom ter Reko in Splitom prekinjen

Zagreb, 16. febr. Od večeraj zjutraj piha močna burja in pada sneg. Burja je dosegla v območju Zrmanje hitrost nad 100 km na uro. Večraj popoldne sta na liški progji običali v snegu pri Zrmanji in Malovanu dve lokomotivi, odposlani, da sta očistili s plugi progo. Od 15,45 večeraj je prekinjen ves tovorni in potniški promet med Splitom in Zagrebom ter so potniški promet preusmerili na progo preko Bihača. Na liški progji je položaj najbolj kritičen med Zrmanjo in Malovanom, kjer so snežni zameti visoki tudi do dva metra.

Od večeraj je onemogočen tudi ves železniški promet med Zagrebom in Reko. Prvič v tej zimi je sneg zatrpal to važno progo v območju Fužin in Lokve. V Gorskem Kotaru pada še nadalje gost sneg. Zatrpane so vse proge, pa so danes poslali v Srpske Moravice poseben vlak za očiščenje proge. Kakor so objavili organi poštne direkcije v Zagrebu, sta v pretekli noči sneg in burja pretregala vse telefonske zveze med Zagrebom in Reko, Zagrebom in Vinkovci, Zagrebom in Banja Luko ter med Zagrebom in Novim Sadom. Davi je bil v Zagrebu prekinjen zaradi snega tramvajski promet, pa je bil dopoldne zopet vzpostavljen.

V Ogulinu in okolici je danes ves dan močno snežilo. Na progji Reka-Split je sneg zapadel nad 2 m visoko. Lokalni promet se še vedno razvija, ker nekaj lokomotiv s pljuži neprestano čisti progo v obeh smereh od Ogulina proti Plaškem in od Ogulina proti Srpskim Moravicam. Ker se vedno sneži, so odposlali iz Gračaca motorni pljuž, ki bo najprej očistil progjo iz Otačca do Ogulina, od jutri zjutraj pa bo čistil progo od Srpskih Moravic do Reke. Na tej progji proti Reki so največji zameti pri Zlobinu in Drveniku, kjer je del tovornega vlaka običal v snegu. Z nekaterih vagonov je burja odnesla strehe, ki so padle na telefonske žice in jih pretregale. Ako se vreme ne bo poslabšalo, bo brzko jutri popoldne, vzpostavljen promet med Zagrebom in Reko, če pa bo še nadalje snežilo in bo pihala burja, more nastati položaj, kakršen je bil pred 25 leti.

Upori v Iranu

Teheran, 16. febr. (UP). Iranске vladne sile so uničile danes skupino upornikov kakih sto ljudi, ki so držali utrdbe v jugozahodnem petrolemskem področju. Ubityh je bilo 16 upornikov, vdalo se jih je 20. Podpredsednik vlade Hussein Fatemi je izjavil, da je vlada opozorila upornike na ukrepe, ki jih je izdala, da bi zadušila krajevni upor plemena Bakhtiari. Po obvestilih iz vladnih virov se je upor začel, ko so pripadniki tega plemena skušali vzeti kmetom zalogo žita.

Tretji kongres vojnih vojaških invalidov Hrvatske

Zagreb, 16. febr. Na sestanku izvršnega odbora glavnega odbora Zveze vojnih vojaških invalidov Hrvatske so sklenili, da bo III. kongres Zveze 6. junija t.l. v Zagrebu. Sklenili so, da se bodo organizacije invalidov pri svojem delu v prihodnje preusmerile k osnovnim problemom — zaposlitvi invalidov, ureditvi njihovih pravic po zakonu o vojnih vojaških invalidih itd. Izvršni odbor je tudi sklenil ustanoviti klub vojnih vojaških invalidov v Zagrebu.

Letalska nesreča

New Orleans, 16. febr. (AFP). Pri New Orleansu je snoči strmoglavilo in se potopilo neko potniško letalo, ki je imelo neko potnika in 5 članov posadke.

Znanstveniki in javni delavci gostje na kongresu Ljudske fronte

Sarajevo, 16. febr. Glavni odbor Ljudske fronte Bosne in Hercegovine je povabil vplivne javne delavce in znanstvenike iz republike, naj se kot gosti udeležijo IV. kongresa Ljudske fronte Jugoslavije, ki se bo začel 22. februarja v Beogradu. Povabljeni so dr. Stevan Jakšič, profesor pravne fakultete v Sarajevu, dr. Vladimir Cavka, profesor medicinske fakultete, inž. arh. Juraj Najdhard, profesor tehniške fakultete v Sarajevu in Marko Marković, predsednik Društva književnikov BiH.

Za opremo Kolubare in Strišča je odobren kredit

Podjetje za uvoz in izvoz »Invest-importa« iz Beograda je pred kratkim sklenilo pogodbo z znanimi nemškima tvrdkama »Stemens« in »Steinmüller« za nabavo opreme za termoelektrarno Kolubaro in električnih delov in opreme za tovarno aluminija v Strišču.

Podjetju »Invest-importa« sta nemški podjetji odobrili v ta namen kredit v višini 5.200.000 dolarjev, ki ga bo možno odplačati v prihodnjih sedmih letih. Tudi ostali pogoji te pogodbe so zelo ugodni.

Razstava belgijske umetnosti v Beogradu

Beograd, 16. febr. V zamenjavo za razstavo narodne umetnosti Jugoslavije, ki je bila organizirana v Bruslju v začetku minulega leta, je belgijsko ministrstvo za prosveto te dni poslalo v našo državo tematsko likovno razstavo, pripravljeno nalašč v ta namen. Razstava se imenuje »Delo in folklor v belgijski umetnosti 19. in 20. stoletja.« Razstava, ki bo odprta v Beogradu od 22. februarja do 15. marca obsega 97 del belgijskih umetnikov. Jugoslovanska javnost bo lahko spoznala originalna dela slovitih belgijskih umetnikov, kot so Permeke, Brusemans, Tytgart, Meunier in grafiki Masereel.

Razstavo bo uredil znani belgijski umetnostni kritik Emile Langui v sodelovanju z našim oddelkom za kulturne zveze z inozemstvom.

Veliki snežni viharji v Hrvatskem Primorju

Železniški promet med Zagrebom ter Reko in Splitom prekinjen

ti, ko je bil promet prekinjen za dolgo časa. B.

Velika škoda v Istri in Hrvatskem Primorju

Reka, 16. febr. Močna burja v Istri in na Hrvatskem Primorju je povzročila zlasti električnemu in telefonskemu omrežju veliko škodo. Se vedno sta pokvarjeni glavna električna napeljavna za 50.000 voltov med Reko in Matuljami ter napeljava za 30.000 voltov proti Plašam. Pretrgane so bile skoraj vse telefonske in brzojavne zveze med Reko in okolico ter s Kvarnerskimi otoki, Istro, Gorskim Kotarom, Senjem, Kraljevcem, Bakrom in drugimi. Večrajšnje neurje je oviralo tudi pomorski promet na Severnem Jadranu.

Na Reki, kjer je hitrost burje znašala 90 km na uro, so bile razbite mnoge izlozbe, porušeni so dimniki in razbita je opeka na več poslopjih. V upravnem posloppju tovarne »Aleksandar Ranković« je izbruhnil požar. V podjetju »Vulkan« je vihar podrli strešno konstrukcijo na proizvodni dvorani ter povzročil znatno škodo.

Neurja v Italiji in snežni zameti v Švici

Rim, 16. febr. Visoka morska plima, ki jo je spremljal hud vihar, je povzročila poplave ob izlivu reke Pad. Poplavljeni so v glavnem nenaseljena področja. Veter, ki je dosegel vtisih hitrost 150 km na uro, je vrgel mnoge ribiške ladje na obalo. Hudo so poškodovane pristaniške naprave v Benetkah in Chioggi.

Veter je na več krajih pretrgal električne vode. V planinah je več metrov visok sneg zatrpal vse poti. Snežni metej, ki divja že tri dni, je odrezal

Obvestilo delegatom za IV. kongres Ljudske fronte Jugoslavije

Obveščamo delegate in goste IV. kongresa Ljudske fronte Jugoslavije, da lahko dobe po prihodu v Beograd vsa potrebna obvestila ter kongresno gradivo v prostorih Invalidskega doma nasproti železniški postaji in sicer začeti od 20. februarja t. l. — Komisija za pripravo kongresa.

Drama Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani je skoči odprla svojo obnovljeno hišo s premiero drame ameriškega pisca Millerja »Smrt trgovaškega potnika«. Delo je režiral Slavko Jan. — Na sliki: Janez Cesar, Edvard Gregorin in Maks Furijan.

PISMO IZ KOROŠKE

Iz izdajstva v izdajstvo

Pot dr. Tischlerja in njegove emigrantske družbe

Slov. poročevalci in tudi ostali slovenski tisk je našo javnost že večkrat informiral o predvillni borbi na Koroskem. Nedvomno pa ni neznanstvo, da niti proslula ÖVP (Avstrijska ljudska stranka) »SA — Standartenführer Steinacherjem na čelu v svoji propagandi ne napada tako besno, strupeno in demagoško naprednih sil Avstrije, kot to dela inž. Muri — Tischlerjeva »Krščanska demokratična stranka« s svojim zločinsko-rafiniranim tonom v svoji »Naš tednik — Kronika«, v kateri blati Jugoslavijo, DF DL, Slovence na Koroskem in socialistično stranko Avstrije. Medtem ko DF DL v zadnjih številkah svojega »Vestnika« niza bilanco svojega uspešnega delovanja na vseh področjih slovenskega javnega življenja na Koroskem, predstavlja pisnomo »Tednik — Kronika« zgolj laž. DF DL je v zadnjem obdobju zlasti po vnetem prizadevanju tovariša dr. Mirca Zwittira po sedmih letih pravde dobila vrhunsko večmilijonsko premoženje slovenskih zadrug na Koroskem s priznanjem lastništva nad posestvom Hranilnice in posojilnice v Podravljah, v Podljudelju bo v kratkem nastopila svoje visoko kulturno poslanstvo tiskarske lani osnovane založbe »Drava«, močnega združenja du v Sekiri ob Vrbskem jezeru priča o nesebični požrtvovalnosti frontovcev, veličanstvenih prosvetnih du v Zitari vasi, »Naša knjiga« v Celovcu, dobavljivi traktorji in kamioni, številna gradbišča in drugo glasno in jasno govori o delavstvu DF DL in njenih organizacij. Demokratična fronta se lahko postavlja tudi s številnimi uspehi in kulturno-prosvetnimi prireditvami po vsej Koroski s pomembnim prispevkom k sodelovanju in mirnemu življenju obeh sosednih narodov v poglabljanju prijateljskih stikov s socialisti.

Vsi ti uspehi pa so trn v očesu prosluljski ÖVP in njeni emigrantski ekspozituri — dr. Tischlerjevi KDS. Ker sami ne morejo ničesar pokazati v svoji »Tednik — Kronika«, poskušajo, kakor že prej, sedaj, ko so narčno prepričali skupen nastop Slovencev na volitvah v državni in deželni zbor, s še stopnjevanimi lažmi in blatenjem Fronte in Jugoslavije koroske Slovence odvrtiti od matičnega naroda in gospodarskega, kulturno-prosvetnega in političnega napredka. Preostala jim je le bajka o »brezbožnem« komunizmu in verskem preganjanju v Jugoslaviji. To zgradbo laži in klevet inž. Muri in Tischlerja rafinirano gradita že ves čas obsojajo njune stranke. Zanimivo pa je, v kakšni meri poskušata ta dva blagovestna ÖVP med Slovenci izkoriščati verska čustva ob volitvah. V zadnjih številkah oznanjajo: »Kobuš v samotni celici izbiral volilni listek, te bo videlo božje oko! Tudi v volilni celici te bo opominjala krščanska vest! Bog te vidi!« In ker so mnogi dosedanja sopotniki dr. Tischlerja spoznali njegovo izdajstvo ter se s studom obračajo od njega, boje pa se slediti pozivu DF DL in na volitvah glasovati za socialistično listo, kar jim grozi s prižnic oznanjanj smrti in greha, so sklenili ostati doma ali oddati neveljavne glasovnice. Tudi za te naj po pisanju »Kronika« od 12. t. m. velja Murijeva modrost: »Bog te vidi! Kdor voli prazno, voli protikrščansko in protislovensko! Tvoja vest te bo sodila!«

Morda bi kdo sodil, da ima opraviti z napol versko blaznimi ljudmi. Toda kako »globoko verni« so ti ljudje, smo videli že večkrat v zadnjih letih, pa tudi njihovo sedanje početje to glasno izpričuje. »Slo-

venski vestnik«, glasilo Slovenske Koroske, je z dokumentacijami dokazal precejšnje število deliktov dr. Tischlerja (Murijevo »narodno izdajalsko delo je že predobro poznano pri nas in drugod po svetu), ki menda tudi niso v skladu s »krščansko vestjo«. Vzemimo primer prof. Murnika iz Tržiča, ki ga je Tischler najprej z obljubami in denarjem, nato pa z groznjami hotel prisiliti, da bi izdal lastni narod in državo ter mu — gospodu Stolarju, kakor se Tischler naziva v vohunskih zadevih — pošiljal ilegalno čez meje poročila o stanju pri nas. Prav tako se je Tischler razkrinkal kot sodelavec vohunskih »središč kapetana Gruma in podpolkovnika Glušica, ki sta pošiljala v Jugoslavijo obojestrane bande in s tem poleg vsega zagrešila še vrsto zahrbtnih umorov. Tudi vodjo katoliške akcije na Koroskem Tischlerjevega pajdaša, dr. Vinka Zwittira, prav nič ne peče »krščanska vest« ob spominu, kako je šefu Gestapa dr. Weimannu izdal zavedne Slovence! Prav tako je generalni vikar celovškega ordinariata dr. Kadras, eden izmed inspiratorjev Tischlerjeve KDS kot filijale ÖVP, ravnuodusen, ko dovoljuje vohunsko zločinca s krvavimi rokami Nandetu Babniku maševati po Koroskem, in isti savi pa prepoveduje to slovenskim duhovnikom, ki so prišli na Korosko s »celebretje« (mašnimi dovoljenji ljubljanskega škofa Vovka, listega »Vovka, ki ga je po pisanju »Naš tednik — Kronika« mljudska oblast v Jugoslaviji polila s petrolejem in zažgala). G. Kadras, ki z geslom: »alles germanisieren« vneto premeča slovenske duhovnike v nemške fare, v slovenskih pa nastavlja nemške, ima po vsem tem nemara tudi čisto vest? »Vestnik« je z dokazil razkril izdajalsko početje klike Tischler — Muri. A oni? Pišejo o brezverskem »Dedku Mrazu« in o rušenju cerkv v Jugoslaviji. »Vestnik« jih poziva, da ga naj tožijo (kar bi vsekakor storili, če bi le imeli trohico opore za to), če »Vestnikove« navedbe o Tischlerjevih zločinih niso resnične, Muri pa pozna le en izhod iz te zagate: »Laž je laž in resnica je resnica! Ne verjemite tega, kar piše nemški Jud Karl Marx, berite in verjemite le to, kar piše naš Tednik — Kronika! In prav nič jih ne teži vest, ker je celovska policija zaprla ovađuha, ki sta ga Tischler in Muri dne 8. t. m. ko je prišel na Korosko pevski zbor duhovnikov iz Slovenije, poslala na varnostno direkcijo z nalogo, da prijavi, da je na Korosko ilegalno prišlo nad 20 agentov, preoblečenih v duhovnike, ki bi jih bilo treba zapreti. Tako

Prisna koroska govorica. S takimi in podobnimi izjavami je »narodni voditelj« dr. Tischler prišel do istega zaključka kot vsi pomemčevalci s Hitlerjem vred: »Kärntnerreu — heimatreu, nieder mit laibacher Serben!«

Ob zaključku se ena Tischlerjeva »Krščanska resnica« dostajala iz ljubljane le kmetijske in gospodinske nasvete, po pisanju zadnje številke od 12. t. m. pa ljubljanski radio nima več slovenskih oddaj. »Laž je laž in resnica je resnica! Koroski Slovani oba ta pojma dobro razločujejo in bodo dali 22. t. m. dr. Tischlerju tudi primeren odgovor.

Zahodnonemška vlada se je tudi sama lotila nacistov

Prepoved dveh neonacističnih organizacij — Značilni poudarki nemškega časopisja

Bonn, 16. febr. Po razpustu in prepovedi neonacistične mladinske organizacije »Deutsche Reichsjugend« in neonacistične organizacije »Freikorps« so bile pri voditeljih teh organizacij hišne preiskave, tako nato pa so prišle na vrsto tudi aretacije, ki pa niso mogle biti izvedene do kraja, ker se je več neonacističnih agitatorjev iz umaknilo menda v Vzhodno Nemčijo. Največ zanimivega materiala so našli v lokalnih organi-

Zahodnonemški kancler o francoskih predlogih glede obrambne skupnosti

Bonn, 16. febr. (AFP). Zahodnonemški kancler dr. Adenauer je imel zadnje dni s svojimi ožjimi sodelavci razgovore o evropski obrambni skupnosti.

Dr. Adenauerja francoski predlogi dopolnilnih protokolov in pogodba o evropski obrambni skupnosti nesprejemljivi v njihovi sedanjih obliki.

Skrb zaradi nevarnosti novih poplav na Holandskem in v Angliji

Haag, 16. febr. Ob današnji plimi so pričakovali novih poplav. Plima je bila nižja, kot so pričakovali, in tudi ni bilo vetra, tako da so nasipi vzdržali pritisk. Popolne je bilo izredno stanje v ogroženih področjih preklicano. Jurji bodo ogrožena področja zapustili vojaški oddelki, ki so sedaj varovali nasipe. Na ogroženih mestih je bilo 20.000 holandskih in 6000 zaveznih vojakov. Tudi v vzhodni Angliji današnja plima ni povzročila nove škode. Na otoku Canvey je bilo v pripravljenosti 1200 vojakov in delavcev. Za jurji pričakujejo nove nevarnosti.

Poklon slovenskih odpadnikov na Koroskem neonacizmu

Turški tisk o Sudanu

Carigrad, 16. febr. (Tanjug): Turški tisk pozdravlja podpis pogodbe o Sudanu in izraža upanje, da bo rešitev spornih vprašanj na Srednjem vzhodu olajšala ustanovitev obrambne organizacije na tem sektorju.

Časopis »Telegraf«, socialistično glasilo v Berlinu, pa piše: »Morda je razpust organizacije »Freikorps« dokaz, da bi bili Angličji lahko prepustili zvezni republiki, da se sama reši svojih nasprotnikov. Da je republika sposobna kaj takega storiti, je sicer zdaj dokazano, Angličji pa še vedno lahko rečejo, da so oni dali za tako odločno akcijo svojo pobudo, ker niso imeli nobenega jamstva, da bo zvezna vlada mogla nastopiti proti nacistom, ki so se vrinili v razne gospodarske in politične organizacije.«

JUGOSLOVANSKI NOVINARJI NA OBISKU V VELIKI BRITANiji

„Prinesli ste nam lepo vreme...“

(Dopis iz Londona)

London, 8. febr. (Z letalsko pošto). Obisk sedemčlanske jugoslovanske novinarske delegacije, ki jo vodi urednik beogradske »Politike« tov. Mita Miljković, je zbudil tako v londonskih političnih in novinarskih krogih, kakor tudi pri britanski javnosti precejšnje zanimanje. Londonski listi, ki objavljajo vesti o prihodu jugoslovanskih novinarjev, omenjajo, da je to potovanje v zvezi s pripravami na obisk predsednika jugoslovanske države Veliki Britaniji in da je britansko zunanje ministrstvo povabilo jugoslovanske novinarje z namenom, da se čim bolj poglabijo zveze med Jugoslavijo in Anglijo.

Potovanje do Pariza je poteklo brez posebnosti, toda v francoski prestolnici so nam povedali, da zaradi izredno hudih viharjev že dva dni ne vozi parnik čez Rokavski preliv. To nas je nekoliko vznemirilo. Ko se je nebo zjasnilo v bližini Calaisa, nam je postalo lažje. Mračilo se je že, ko smo pristali v Doveru in se brž nato odpeljali proti Londonu.

Na postaji »Victoria« so nas sprejeli predstavniki britanskega zunanjega ministrstva in nam želeli dobrodoščilo, pozdravili pa

Po prekinitvi diplomatskih odnosov med ZSSR in Izraelom - Razlika med navedbami sov. note in stvarnostjo

New York, 16. febr. Izraelski poslanik v ZDA Aba Eban je na zborovanju židovskega seminarja v New Yorku poudaril, da je Izrael ogrožen zaradi demokracije in da nalaga to dejstvo vsem demokracijam.

Med drugimi so eno od teh spomenih podpisal minister ZDA za delo Durkin, general Donovan in predsednik strokovne federacije George Meany, medtem ko se je večje število ameriških kulturnih in javnih delavcev obrnilo na predsednika Eisenhowerja s prošnjo, naj podpre pri OZN akcijo proti preganjanju Židov v državah vzhodne blok. V ameriškem javnem mnenju prevladuje prepričanje, da je prekinitve diplomatskih odnosov med ZSSR in Izraelom začetek najužeje protizidovske gonje.

To prepričanje je vzbudila in utrdila očita neskladnost med navedbami sovjetske note in med stvarnostjo. Sovjetska nota trdi, da so 9. t. m. zločinci ob očitnem sodelovanju izraelske policije vrgli bombo v poslopje sovjetskega predstavništva v Tel-Avivu. Dalje pravi nota, da je izraelska vlada naslednji dan sicer izrazila svoje obžalovanje ter obljubila strogo preiskavo in kaznovanje krivcev, a da pri tem niso bili samo v glasilih izraelskih vladajočih strank, temveč tudi v izraelskem parlamentu mnogi izrazi izživljanja in sovraštva. Nota tudi trdi, da je izraelski zunanji minister že 19. januarja v nekem svojem govoru hujskaj proti ZSSR ter dal tako pobudo za sovrzniški napad.

Vse te navedbe note pa pobijajo naslednja dejstva. Ko je eksplozivna bomba v poslopju sovjetskega predstavništva, je izraelska policija takoj nastopila, ni pa mogla in smela svojih preiskav razširiti na notranjost poslopja, ki je bilo zaprto. Popolnoma neosnovano je tudi očitane izrazov sovraštva v tisku in v parlamentu Izraela. Vse, kar je pisalo izraelsko časopisje in kar so govorili poslanci v parlamentu, je bilo samo odgovor na hujskanje in obtoževanje v časopisju ZSSR in satelitskih držav, ki se je začelo že med procesom v Pragi proti Židom sploh in proti Izraelu še posebej.

Pariz, 16. febr. (AFP). Radio Jeruzalem poroča, da je izraelska vlada večeraj proučila položaj, ki je nastal zaradi prekinitve diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Predsednik izraelske vlade David Ben Gurion

Zasedanje Generalne skupščine OZN

New York, 15. febr. (AFP). Generalni sekretar Združenih narodov Trygve Lie je obvestil narodov Trygve Lie je obvestil vse države, članice Organizacije združenih narodov, da se bo drugi del sedmega zasedanja začel 24. t. m. in bo trajal verjetno šest tednov. Na dnevnem redu je 9 vprašanj, ki jih niso pretresili na prvem delu zasedanja: korejsko vprašanje, razorožitve, kolektivna varnost, grška pritožba proti državam, ki neboje reparirati pripadnikov grških oboroženih sil, českoslovaška pritožba proti ameriškim vmešavanjem v notranje zadeve držav sovjetskega bloka, poljski predlog o ukrepih za odstranitev nevarnosti pred novo vojno, ameriška zahteva za uvedbo nepristranske anknetne komisije, ki bi proučila utemeljenost sovjetske pritožbe o bakteriološki vojni, imenovanje generalnega sekretarja OZN in poročilo sekretariata OZN o personalni politiki.

ZDA za rešitev korejskega vprašanja

New York, 16. febr. (Tanjug): Stalna delegacija ZDA pri OZN je začela z intenzivno diplomatsko delavnostjo, da bi pripravila nove ukrepe proti celinski Kitajski. Ameriški predstavnik Lodge je navezal stike predvsem z delegati zahodnoevropskih držav in jim razložil mnenje ZDA, da bi bilo treba prepovedati sleherni trgovino s Kitajsko. Resolucija, ki jo namerava ZDA predložiti Generalni skupščini OZN, vsebuje te glavne točke: ponovno zavzemanje za indijsko resolucijo kot temelj za rešitev vprašanja vojnih ujetnikov, poziv vsem državam, članicam OZN, naj pošljejo več čen na Korejo in aktivneje sodelujejo v korejski vojni, ter predlog za popolno prepoved slehernega izvoza na Kitajsko.

Prometna nesreča v Argentini

Buenos Aires, 16. febr. (AFP): Lokalni potniški motorni vlak, ki vozi med Comodoro-Rivadavia in letoviščem Rada Tilly v Argentini, je večeraj iztril in strmoglavil v prepad, globok 50 m. Pri tej prometni nesreči je bilo ubitih 23 oseb, 42 pa poškodovanih. Reševalne skupine so takoj prispele na kraj nesreče.

Bruhanje vulkana

Novi Hebridi, 16. febr. (Reuters). Do sedaj neznan vulkan na področju Pacifika, vzhodno od otoka Epi v skupini Novih Hebridov, je začel močno bruhati. Od erupcije je bilo morje 39 km daleč od vulkana tako, kot da bi vrela. Po končanem bruhanju je bil otok Epi pokrit z 10 cm debelo plastjo pepela in prahu.

Dr Dušan Savnik

»Kaj se je pa zgodilo?« je hitela spraševati. »Režiser me je mahnill!« je Stane jokaje odvrnil. »Ti si pa mene prvl.« se je za njim oglašil režiser, ki v filmu tudi igra eno glavnih vlog. In res, tudi on je bil ves krvav, a za razliko od Severja se bolj povaljan in z veliko bunko na glavi. Jelka ni vedela, kaj naj stori. Sele gromki smeh vseh prisotnih ji je povedal, da sta jo oba pošteno »naplaptalala«. Maskerka Radica pa je bila zadovoljna s tem najboljšim dokazom dobre maske...

Vsak čas bo ura deset zvečer. Režiser Bojan Stupica je po kratkem sestanku z asistenti dal še zadnjo komando tega dne: »Ugasnite luč. Za danes smo končali.«

Ljudje, ki so v ateljeju že od petih zjutraj, so se pošteno oddahnili. Ni kar tako biti več kot petnajst ur našimkan, oblečen in tesno prepašan s stezniki kar naprej na nogah. Sto petdeset tisoč sveč je ugasnilo in atelje je zavil v temo. Le stolp iz papirja nemo štrli v zrak kot priča minljive stari grajske gospode, tiste gospode, ki je danes ni več, a spomini nanjo so grenki, prav

KULTURNI RAZGLEDI

Vesela reportaža o „Jari gospodi“

Se dobro minutu in snemanje se bo pričelo. Več kot sto ljudi se gnete v velikem ateljeju Triglavl-filma v Ljubljani, kjer je arhitekt tovariš Spincič postavil krasen objekt, znan iz smerialne knjige pod imenom — grajska terasa. Tovarišica Souvanova, glavna kostimerka, hiti od enega do drugega in popravlja razne malenkosti na kostimih. Ni šala nositi obleko iz preteklega stoletja z globokim dekoltejem in dolgo vlečko.

Režiser in scenarist novega slovenskega umetniškega filma »Jara gospoda« Bojan Stupica daje zadnja navodila snemalcu Ivanu Marinčku.

Ves ta direndaj je nenadoma prekinil glas vodje snemanja: »Tišina!«

Hipoma se je vse umirilo. »Snemanje!«

Vse je v napetem pričakovanju. Z izkušnim očesom pregleduje režiser še vsakega posameznika. Ko opazi, da je vse v redu, zakliče:

»Kamera!«

»Idele!« mu odgovori glas preko zvočnika. Istočasno se začuje komaj slišno brnenje kamere; snemanje je za pravkar pričelo... Neda, tajnica režije, stopi pred kamero s klapo, na kateri je številka posnetka in reče:

»Gospoda — 426.« Nato hitro odskoči. Pričelo se je snemanje tistega, kar bomo videli na planu...

»TAKO SE POJO SLOVENSKE PESMI! HA, HA, HAI TI SI UR'CO ZAMUDILA, KO GORELO JE SRCE...«

Tovariš Drago Zupan, nepozabni nočni čuvaj iz filma »Kekce«, je pokazal petim kmečkim fantom, kako se pojo naše lepe narodne pesmi. Nablocka — v filmu njegova žena — se mu počasi bliža in ga med petjem poljubi na lice. Kar nenkrat pa Zupan preneha s petjem. Kaj se je zgodilo?

»Kamera — Stop!« Režiser je prekinil snemanje in stopil k

Zupanu. Ta je ves solzan. Med solzami komaj spravi iz sebe: »Prekleta ženska! Tako... tako dobro je to naredila, da, da so mi res prišle solze v oči in sem moral prenehati. Oprostite...«

Prizor so ponovili. In nato še enkrat. In še enkrat. In še in še...

Nekaj ur pozneje.

Na vrsti je prizor, ko pleše večera okoli sveče s steklenim zvoncem in naposled pade vanj. Glavni junak tega prizora je tovariš Luce Florenini, komercialni direktor tovarne likerjev iz Kopra. Vse je šlo kot po logu. Ko pa je kamera stekla, se je večera nenadoma umirila in ni in ni hotela več letati. In to se je ponavljalo kar naprej in naprej. Poizkusili so z dvema večerama. Prekrasno. Toda, ko je kamera stekla, se je pričelo zopet znova. Režiser je klet, rekviziter skoraj jokal, snemalec je škripal z zobmi, Florenini se je za smejal. Ko se jim je vsem skupaj končno le posrežilo zival tako razdražiti, da je lotala okoli luči, in ko je snemlec posnel že več kot tri četrtine prizora, tedaj pa se je ubogi večer zlahko svobodno in — bzzzz — jo je ubrala iz steklenege zvonca na prosto. Tu pa jo je Floren-

nini čisto hladnokrvno ujel in jo meni n^o — tebi nič med tekstom:

... IN NAZADNJE OMAM-LJENI PADEJO« treščil nazaj v odprtino. Vsi smo se držali za usta; kader se je srečno končal in po ateljeju se je razlegel gromki smeh...

Nekaj ur pozneje.

Pred ateljejem se je ustavil eleganten Putnikov avtobus. Vsi igralci, oblečeni in našminkani, so posili po sedežih in avtobus jih je zapeljal na kosilo h »Cinkolek«. Pol Ljubljane se je zbralo pred gostilno, kjer so izstopali iz avta gospodje v frakih, elegantne gospoje z dolgimi vlečkami, debeli župnik in mlad avstrijski oficir — vsi složno z roko v roki. Nek star očanec, ki je stal poleg mene, je nekaj časa strmel in debelo gledal, nato pa se je sklonil k meni in me vprašal:

»Oprostite, kakšna delegacija pa je spet to?«...

Nekaj ur pozneje.

Direktor filma tovariš Guček in njegota tajnica Jelka sta prišla v atelje. Pri vratih ju sreča nosilec glavne vloge, naš stari znanec Stane Sever, ves krvav in povaljan ter raztrgan. Jelka je vsa prestrašena.

tako grenki, kot je bila grenka vsa tista gospoda sama, tista jara gospoda... Janez Klasič

Ivan Ribič: POVESTI Z GORA.

Izdalo in založilo uredništvo »Gorenjskega glasu« v Kranju 1952. Oprema in ilustracija prof. Pavel Pirih. Strani 113,8. Naklada 4500 izvodov.

Ko vzameš to knjižico v roke, nimaš občutka, da ti bo nudila kaj posebnega. Preskrbni so naslov, vezava in oprema pa tudi jezikovno niso te »Povesti z gora« prav nič opjlene. Ko pa začneš knjižico, ki je predvsem namenjena sloški mladini, prebrati od kričev v njej, doživljaš lepo in koristnega. Tudi znanstveni vsakdanji naslov »Povesti z gora« v ni čemer ne kaže, da gre pravzaprav za pravilnice ki se motivično sicer naslanjajo na svet visokih planov, vendar pa jim je to le »znamenje okvir, nekakšna tematica ki naj jih obda s posebnim čarom. Morda teh »povesti« res ne moremo povsem strpati pod rubriko pravilnice a to čitatelja ne bo motilo da ne bi do konca prebral teh večidel tuzemskih, z lirizmom prepletenih zgod, ki mestoma kar zabljestijo v pristni poeziji in se nekako nostalgično končujejo na refren o lepoti planin. Devet povesti ali pravilnic (ali bodo že to ali ono) je v tej knjižici in prebrati sem da se bo marsikateri vtisnila mladim bralcem v srce. V teh zgodbeh je namreč mnogo tega, kar daje vsebino in lepoto našemu življenju. Zato je temboj obzavestiti sprajad omenjene hbe.

Francesco Jovine: POLJA SACRAMENTA.

Roman. Prevedel Silvester Škerl. Opremil ing. Tone Bittenec. Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1952. Strani 326,8. Naklada 3000 izvodov.

Sodobni italijanski pisatelj Francesco Jovine se je rodil na začetku tega stoletja (1902) ter umrl leta 1950. Roman, ki ga je poslala na knjižni trg Cankarjeva založba, nam odprta zanimiva razgleda v napredni del sodobne italijanske književnosti in seveda tudi v življenje italijanskega ljudstva. »Polja Sacramenta« roman, ki je izšel po pisateljevi smrti, obravnava eno od najtežjih vprašanj Italije, boj malih ljudi za kosček zemlje ki pomeni kruh in življenje. Ta motiv prav radi obdružuje sodobni italijanski avtorji (najdemo ga n. pr. tudi v Slovevciji »Fontamari«, ki je izšla lani pri isti založbi), zato nas dela s tako družbeno problematiko tembolj pritegnje. Nesrečna usoda mladika, kmečkoga snu Luca Marana, ki se ob grenkan kruhu prebija skozi življenje, je vpletana v pravo o prostoraem, kamenitem svetu Sacramenta ki je po ljudskem verovanju preklet in se vendar zanj potegujejo tedajski kmečki dmnarji. V spodu za zemljo in v žrtvovanju Luca Marana in njegovih tovaršev gledamo prebujanje množic, ki bodo nikoli zahtevale svojo pravico do zemlje. S tem romanom je Cankarjeva založba omogočila slovenskemu bralcu, da se v kratkem času seznanj z s tretjim predstavnikom italijanske sodobne proze (za Carlom Levlem in S. Jomelem). Tako se nam tudi s strani širijo razgledi,

Ravnodušnost nekaterih podjetij do razvoja Ljubljane?

Pretekli teden je zbor proizvajalcev mesta Ljubljane razpravljal o predlogu družbenega plana. Ugotovili so, da številna podjetja težijo samo k zniževanju akumulacije in da ne iščejo sredstev in možnosti za dvig storilnosti. Če bi izhajali iz stvarnih pogojev podjetij, bi se dala taka tendenca za znižanje stopnje akumulacije upravičiti, toda mnogi direktorji glede tega niso iskali opore ne pri delovnih kolektivih, ne pri delavskem svetu, ampak le pri knjigovodnih in računovodnih. To je frazito podcenjevanje delavskega razreda in njegove vloge pri upravljanju naših podjetij. Da so neposredni proizvajalci tisti, ki najlažje odločajo o tem, kje in kako bi se dalo v podjetju več in boljše napraviti, tega nekateri direktorji ne morejo razumeti. Na pripombo, da delavci drugače mislijo o podjetju in da menijo, da bi se dalo več ustvariti, odgovarja zastopnik »Karozerije« v Ljubljani »Kalkulacija govori, ne pa delovni kolektiv.« — Direktor mestnega stavbnega mizarstva pa je mnenja, da delavci o teh stvareh nič ne vedo.

Zaradi takih gledan in nerazumevanja potreb skupnosti je tudi trgovski sektor umaknil svoje prvotne obljube in obveznosti, ki jih je sprejel pri sestavljanju mestnega družbenega plana. V individualnih predlogih, ki so jih poslovalci podjela Mestnemu ljudskemu odboru, se obljubljenih obveznosti niso držala in niso določila stopnje akumulacije, na katere so že pred tem pristala. Ravno tako so iz presežka akumulacije in iz fonda za samostojno razpolaganje določila manjši odstotek ljudskemu odboru, čeprav so že pred tem podjetja pristala na to, da dajo 80% teh sredstev ljudskemu odboru, 40% pa bi zadržala za lastne potrebe.

Tako si je na primer Slovenija - vino določilo stopnjo akumulacije 60%, medtem ko je Ljubljana - vino, ki je manjše podjetje, samo dvignilo stopnjo akumulacije na 70%. Slovenija - Impex in Intertrans sta močni podjetji, vendar sta pristali le na stopnjo 70. Trgovska podjetja so na posvetovanjih pri sestavljanju družbenega plana pristala na stopnjo 65 do 75 za trgovine na drobno in 75 do 85 za grosiste. Odstopanje od teh obveznosti je nerazumljivo ravno za tista trgovska podjetja,

ki so si v preteklem letu delila največje dobičke. Zbor proizvajalcev je ob tej priliki sklenil, da se zviša stopnja akumulacije in skladov Odpadu. Koteksu ter podjetjema Slovenija Impex in Slovenija - vino. Nek član zbora proizvajalcev je utemeljeval zvišanje stopnje akumulacije Odpadu s tem, da dela velike zasluge na sorazmerno lahek način. Zelezo kupuje na primer po 6 din. takoj nato pa ga in istem mestu prodaja po 40 din za kilogram. Če upoštevamo, da je mestni ljudski odbor izgubil okrog 88 milijonov s tem, ko je moral dejetivnim podjetjem znižati iz obkektivnih razlogov stopnje akumulacije, ter pristajemo k temu se izgubo iz zgoraj navedenih razlogov (predvsem izpad dohodkov od trgovine), je mestni ljudski odbor izgubil nad 120 milijonov dinarjev. Razen tega pa bo izgubil tudi na udeležbi prometnega davka okrog 53 milijonov, ker je živilska stroka - Alko, Pivovarno Union, Sumi - znižala proizvodnjo zaradi visokega prometnega davka na njihove proizvode.

Da bi si mestni ljudski odbor na vsak način zagotovil potrebna sredstva, je gospodarski svet ponovno sklical nekatera podjetja, za katere je bil zbor proizvajalcev mnenja, da bi lahko zvišala stopnjo akumulacije. Na tem sestanku je Saturnus pristal na višjo stopnjo, in sicer za izdelke iz svinca in cinka na 60%, za ostale izdelke pa na 81%. Isto stopnjo ima tudi zagrebški »Lima«, ki pa ima modernije stroje in naprave. Hujši konkurent od »Lima« je Saturnus živilska industrija, ki si je nabavila stroje za pločevinarstvo embalažo in ima nesorazmerno nizko akumulacijo. Tako ima »Mirna« na Reki stopnjo akumulacije 110%, isto je s podjetjem »Kulpina« v Novem Sadu.

Tovarna kleja je imela lani stopnjo akumulacije 37,8, že pred časom pa jo je kolektiv zvišal na 39,2; sedaj so zastopniki podjetja - sicer težko - pristali na 41,2%. Ob tej priliki so se zastopniki ljubljanske tovarne kleja pritožili nad konkurenco, ki jim jo dela tovarna kleja v Zemunu. Ta tovarna ima skoraj za polovico manjšo stopnjo aku-

Kam z odvečno delovno silo na Dolenjskem

Dolenjska je bila pred vojno, pa tudi že prej v pogledu industrije močno zapostavljena. Razen nekaj žag, ki so nastale spriču ugodne lesne konjunkturo takoj po prvi svetovni vojni in nekoliko večjih obrtnih podjetij, industrije na Dolenjskem do druge svetovne vojne skoraj ni bilo, pa še to je bilo v glavnem uničeno med NOB. Po osvoboditvi je bilo zgrajenih več manjših tovarn, kot na primer tekstilna tovarna in tovarna igrač v Novem mestu, Belsad in tovarna učil v Črnomlju, obnovljene in razširjene so bile tudi prejšnje, vendar je to samo majhen korak k industrializaciji. Pretežni del prebivalstva se še vedno bavi s kmetijstvom, ali bolje, životari na kočku zemlji, tako kot je životalil dolenjski kmetič in bajej že dolgo pred prvo svetovno vojno. Povejmo razmere so sicer tudi njemu dale večjo možnost za služka in boljše vnovčevanje pridelka, ki ga lahko da na trg, je tako majhen, da ga skoraj ni vredno omenjati, kajti proizvodni način v kmetijstvu je v večini drobnih gospodarstev, ki so tako značilna za Dolenjsko, skoraj isti, ljudi, ki žive od kmetijstva pa tudi ni veliko manj. Zadrugništvo, ki se polagoma uveljavlja, ne zajema niti 10% kmečkih gospodarstev (pri tem imamo v mislih okraja Črnomelj in Novo mesto), odstotek prebivalcev, ki so vključeni v zadrugno obdelovanje zemlje pa je še manjši.

Vzemimo za primer novomeški okraj po stanju koncem leta 1952. Navzilec prej navedeni industriji, ki je bila zgrajena po vojni, je še vedno v okraju skoraj 72% kmečkega prebivalstva, tako da se s kmetijstvom bavi okrog 50.000 ljudi, od tega je zaposlenih in državnem in zadrugnem kmetijstvu manj kot 900 ljudi. Vsa ta armada kmečkoga prebivalstva živi v nekaj več kot 13.000 drobnih gospodarstvih, ki imajo skupno okrog 22.000 hektarjev njiv, raztresenih na površini nad 116.000 hektarjev. V industriji, podjetjih in ustanovah je zaposlenih 11%

prebivalstva, skupno s svojci, ki so od teh zaposlenih odvisni, pa predstavljajo 23%, vsega prebivalstva.

Glavni dohodek prebivalstva po vojni so dali sečnja, prevoz in obdelava lesa. Iz razumljivih splošnih gospodarskih potreb je bila sečnja lesa na Dolenjskem v letih po vojni prekomerna in je šla v škodo lesnih zalog. S postopnim zmanjševanjem sečnje, kar je seveda nujno potrebno, pa nastaja drugo zelo pereče vprašanje: vir dohodkov od prodaje, prevoza in obdelave lesa je skoraj prenehala, pojavlja pa se tudi obremenitve in sicer zelo resno vprašanje, kje zaposliti odvečno delovno silo, ki je še lani imela pri poseku in obdelavi in morda še pri prevozu lesa pošten zaslužek. To vprašanje postaja iz dneva v dan bolj resno, kar je seveda razumljivo. Intenzivnejši način obdelave zemlje s pomočjo strojev, bo nujno sproščal vsako leto več delovne sile, ki bo morala dobiti zaposlitev drugod. Razumljivo je, da bo naša težka industrija, ko bo popolnoma stekla, potrebovala še veliko nove delovne sile, vse odvečne delovne sile pa le ni mogoče preseliti v kraje, kjer bo stala industrija. Odprto ostane vprašanje, kaj storiti z ljudmi, ki so samo deloma zaposleni v kmetijstvu, poleg tega pa so navezani na zaslužek drugod. Tega vprašanja ne more rešiti niti kmetijsko zadrugništvo, kajti tudi v zadrugi je delavec zaposlen v glavnem samo v sezoni, to je od zgodnje pomladi do jeseni, torej kakih 8 mesecev, medtem ko je ostale štiri mesece le deloma ali nič zaposlen.

Vse to dokazuje, da je treba sporedno z dvigom kmetijstva razvijati v vsakem kraju manjšo industrijo te ali one panoge, za katero so pač v določenem kraju najboljše pogoji. Taka industrija naj bi dajala zaposlitev nezaposleni in samo deloma zaposleni delovni sili. V novomeškem okraju je že sedaj na seznamu posredovalnice

Nakleklale so čipk za 12 milijonov din

Kitajska konkurenca

Okrog 2500 žena in deklet iz Idrije, Čerknega, Otilice, Vojškega, Črnega vrha in drugih krajev na Idrijskem se v teh zimskih mesecih bavi predvsem s »kleknanjem« — vezenjem čipk. Vključene so v Čipkarsko zadrugo v Idriji, kamor bolj ali

manj pridno donajajo čipke, ki romajo potem daleč po svetu. Izvažajo jih podjetje »Doma« v Ljubljani. »Kleknanje« je razmeroma donosen vir dohodkov za te povečini pasivne kraje, ki so se pa v narodnosvobodilni borbi vsi od kraja dobro izkazali.

Čipkarska zadruga v Idriji je bila ustanovljena leta 1948. Samo lani je izplačal čipkarskam za prinešene izdelke okrog 12 milijonov dinarjev, prejšnji dve leti pa približno po 9 milijonov dinarjev na leto. »Kleknanje« na Idrijskem so se torej minulo leto bolj zavzele za to panogo domače obrti. Cene čipk, ki jih plačuje zadruga, so resda v zadnjem času nekoliko večje, toda le za približno 10 odstotkov.

Idrijske čipke izvažajo zlasti v Italijo in v skandinavske dežele, nekaj jih prodajo tudi doma. Lani je »Doma« poskušal prodreti v Idrijskimi čipkami tudi na trg Združenih držav Amerike. Ta poskus ni uspel. Na Kitajskem »klekajo« nam-

Pijavke iz Duplice na svetlem

Delovni kolektiv tovarne upogrnjenega pohištva v Duplici pri Kamniku se vsa leta sem veliko trudi za kar najboljšo poslovanje podjetja. Ta prizadevanja so bila kronana tudi že s lepimi delovnimi zmaganji, podjetje pa uživa danes svetovno sloves zaradi dobrih in solidnih izdelkov. V tem zbirnem kolektivu pa so se že nekaj let sem skrivali škodljivci, ki so v zadnjih dveh letih povzročili s svojimi škodljivstvi in spekulacijami škupnosti in tovarni nad milijon din škode, mnogo denarja pa so si tudi prisvojili.

Poslovodja oodjetja »Poljooskrba« v Slavonskem Brodu a prej nakupovalec različnih podjetij v Slavonskem Brodu in Djakovu, Stevo Palavra, je že star prekupovalec. Pred leti je kot nakupovalec djakovskega okrajnega trgovskega podjetja in zatem kot trgovski potnik vinkovskega »Vinarske« večkrat priselil tudi v Slovenijo. Leta 1951 je postroval nad tovarno upogrnjenega pohištva v Duplici in MLO Djakovu pet prodaj večje količine hrastovine. V tovarni se je Palavra kmalu seznanil s tedanjim šefom tovarniškega oddelka Francem Rojem, ki je bil v tistem času v nemim in takratnim šefom gospo-

darškega sektorja Mirkom Kobavom. To njihovo znanstvo je kmalu obrodilo prve spekulacije na škodo tovarne. Kmalu ko so se seznanili, sta namreč Roje in Kobav prodala Palavri vagon »lešnih odpadkov« za okrajno žago v Vukovaru. Še isti mesec je Palavra dobil že drugi vagon bukovih »odpadkov« in podobnim načinom je vse leto, Palavra je ves les dobil po nižjih cenah in tudi vse račune skoraj sam plačal neopredno v Duplici, čeprav so se računski glasili za podjetja, katerim je bil les odposlan. Toda ta podjetja »zanje« kupljenega lesa niso videla. Sporazumno z Rojem, Kobavom in tovarniškimi obratovodjem Francem Uršičem so bila slavonska podjetja je za krainko da je mogel brez težav dobiti vavogonske za prevoz. Brž ko je bil vavogon odpremljen, ga je Palavra v kraju, kamor je bil poslan, čakal je prevzel, ne da bi naslovno podjetje o tem kaj vedelo. Les pa je imel res prodajal nekaterim podjetjem in zasebnikom a ne kot ostanke, marveč kot dobre deske in po znatno višjih cenah. Na ta način so Roje, Kobav in Palavra spravili iz tovarne upogrnjenega pohištva v Duplici nad 140 kub. metrov lesa v vrednosti nekaj nad milijon dinarjev. Dejansko pa je Palavra plačal za ves les okrog 350.000 din, pri preprodajanju pa zaslužil okrog 500.000 din, večina lesa je bila še obraba in uporaba za kušne kol namene. Roje in Kobavu pa ni bilo dovolj, da sta prodajala Palavri les po tako nizkih cenah. Nakupovalec se jima je nekakrat pritožil da »podjetje« nečesto prveči poslanege lesa, ker je prebruh teprav je zaradi tega »preisabega« lesa samo pri 1 vagonu zaslužil 150.000 din. Če tudi torej to ni bilo res, saj je bil Palavra večkrat sam pri nakladijanju in se enkrat natožil celo deske, za katere je bil izrečno določeno, da se ne smejo odvažati iz tovarne, sta mu Kobav in Roje verjela ter mu pri treh vagonih

IZ LJUBLJANSKO-OKOLISKEGA OKRAJA

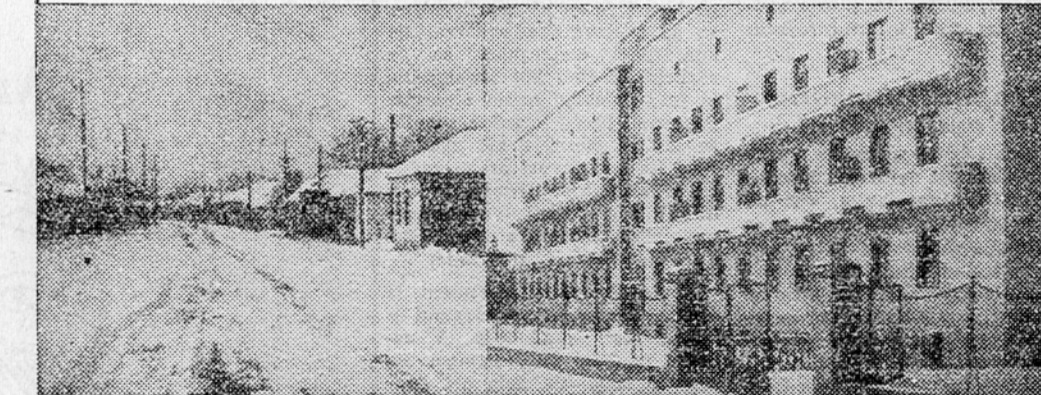
Kako bodo letos kmetijske zadrugre mehanizirale kmetijstvo?

Nad 50 zadrug je že izdelalo načrte za razvoj mehanizacije. Predloge, kakšne kmetijske stroje bi bilo treba nabaviti letos, so najprej izdelali proizvodni odseki, ki so jih dali nato upravnim odborom zadrug. Na izrednih in letnih občnih zborih so člani zadrug razpravljali o predlogih in jih po večini tudi sprejeli.

Okrajna zadruga zveza v Ljubljani je te predloge sedaj zbrala, iz njih je razvidno, da nameravajo zadrug letos uvoziti 11 traktorjev znamke »Steyer«, 3 traktorje znamke »Unimog«, 3 traktorje znamke »Fahra«, 20 ročnih motornih kosilnic (znamke »Fahre«) z žetenjimi napravami in 10 sestavljenih grabelj. Po prvih cenitvah bodo dali za te stroje okoli 40 milijonov dinarjev.

Med rugim bodo kupile zadrug se precej kmetijskih strojev domače proizvodnje. Tako na-

blevov, silosov, gnojničnih jam, strojnih lop itd. Zaprošili so za kredit v višini 41 milijonov din. Uredili bodo tudi 5 drevesnic, za katere potrebujejo 1 milijon din kredita. Razen tega pa bodo opremili še 16 zadrughnih domov. Za ta dela bodo porabili 41 milijonov dinarjev kredita. — ač.

LEVO: »Ulica« v Paračinu, ki pove o stanovanjskem in komunalnem standardu prebivalcev več, kakor je takšna gostobednost. — DESNO: Tako pa rešuje stanovanjsko vprašanje delovnih ljudi ljudska oblast: Stanovanjski blok tovarne »Branko Kršmanovič«

Z razstave tekstilnih izdelkov tovarne »Branko Kršmanovič« v Paračinu

Po svoji tovarni volnena blaga »Branko Kršmanovič« je Paračino znan ne le v Srbiji, temveč tudi v drugih naših republikah in seveda tudi v Sloveniji. Morda v Sloveniji se prav posebno, saj izdeluje ta tovarna predvsem blago za moške in ženske obleke ter plašče, ki najde zaradi svoje odlične kakovosti pri nas laže kupce. Marsikateri Ljubljancan srednjih let se gotovo še spominja prodajalca na vogalu nasproti Drame, v kateri so že pred vojno prodajali blago, ki je prihajalo iz tovarne »Teokarevič«, kakor se je imenoval njen bivši lastnik.

Manj znana ali morda sploh neznana pa je mnogim Slovencem paračinska steklarina. Njeni izdelki namreč ne prihajajo na naš slovenski trg, ker krijejo te naše potrebe slovenske steklarne. Vendar je ta steklarina veliko podjetje, ki zaposluje okrog 1300 delavcev (v treh izmenah), izdeluje do 13.000 vrst raznih izdelkov iz stekla in je sedaj sredi pospešenega dela za

z blatnimi oziroma poleti prašnimi sulicami, v glavnem brez kanalizacije in sploh brez vodovoda, z večinoma slabo urejenimi prodajalnami in le eno kavarno ter enim prtičnim hotelom. V mestu, ki šteje okrog 14.000 prebivalcev, teh sledi neusmiljenega izkoriščanja delovnih ljudi vsa stoletja pred zmagao osvobodilne vojne seveda ni bilo mogoče opraviti v kratkih letih po osvoboditvi. Minila bodo pač še leta ali celo desetletja, preden bo dobilo to mesto kljub še taki pridonosti njenih prebivalcev ter uvidenosti organov tamkajšnje ljudske oblasti lice, kakor bi ga pri nas v Sloveniji imelo mesto z dvema tovarnama, ki zaposlujeta že sedaj skupno okrog 3300 delavcev.

To in ono o tovarni

Sestanek ali konferenco, če hočete, je organiziral »Branko Kršmanovič« z namenom, da spozna osebno svoje odjemalce in da se z njimi na posebnem posvetovanju, ki je bilo predvideno po programu, pogovori tudi o vseh morebitnih priporočilih, ki jih imajo glede njegovih izdelkov, in drugo. Zato so priredili posebno razstavo, na kateri so razstavili 45 ko-

sov blaga raznih vzorcev in barv in vobdarilih vse udeležence s kompletno kolekcijo svojih izdelkov od grombija in najfinjših kamgarov za vsak okavarno ter enim prtičnim hotelom. V mestu, ki šteje okrog 14.000 prebivalcev, teh sledi neusmiljenega izkoriščanja delovnih ljudi vsa stoletja pred zmagao osvobodilne vojne seveda ni bilo mogoče opraviti v kratkih letih po osvoboditvi. Minila bodo pač še leta ali celo desetletja, preden bo dobilo to mesto kljub še taki pridonosti njenih prebivalcev ter uvidenosti organov tamkajšnje ljudske oblasti lice, kakor bi ga pri nas v Sloveniji imelo mesto z dvema tovarnama, ki zaposlujeta že sedaj skupno okrog 3300 delavcev.

Opisati tovarno, ki zaposluje danes okrog 1900 delavcev (v dveh izmenah) in uporablja kot surovino v glavnem avstralsko volno, bi zahtevalo članek zase. Tu naj omenim le to, da imajo stroje za takolimenovano kontinentalno in angleško tkanje blaga. Proizvodnja, katere vrednost znaša na leto okrog 6 milijard dinarjev, je zelo dobro organizirana; če greste skozi tovarniške prostore, ne opazite nikjer zastojev niti ljudi, ki ne bi vedeli, kaj naj delajo. Kar se tiče same tovarne, so po vojni obnovili le nekaj več strojev, pač pa so precej storili za kulturno-politični razvoj in življenjski standard delavcev.

Iz knjige spominov

Ce bi jaz sam govoril o razstavi, bi lahko kdo menil, da pretiravam ali olepšujem stvari. Zato prepuštam to stvar trgovcem, ki so pisali o vtisih v knjigo spominov. Na primer: »Organizacija razstave in gostoljubnost na visku. Vse kaže, da delovni kolektiv pravilno

pojmuje vlogo proizvodnje in našim socialističnem življenju. Kakovost blaga zadovoljuje, le cene se nam zdijo za nekatere izdelke previsoke.« (»Grateks« — Sarajevo.)

»Smisel cele propagande je odličen in hvalevreden.« (»Kokraj« — Kranj.) »Kakovost blaga je neoporečna, posebno če upoštevamo objektivne težave, s katerimi se mora danes še boriti naša tekstilna industrija.« (»Tekstil« — Ljubljana.) »Preseneča me organizacija. Čestitam vam na uspehih, ki ste jih doslej dosegli pri svojem delu. Vendar prizadevajte si tudi za primerne cene, ki so za nekatere izdelke previsoke.« (»Ukus« in »Tkanine«, Zagreb.) Svoje vtise je zapisal tudi član ameriške misije, ki je prišla v našo državo v zvezi z uporabljanjem ameriškega dela tripartitne pomoči. Takole pravi: »To je moj prvi obisk v nekem jugoslovanskem podjetju. Name je napravil zelo ugoden in vzpodbuden vtis. G. Gross (tako se imenuje direktor tovarne, pripomba pisca) in njegov delovni kolektiv so očitno ponosni na svoje delo in na delež, ki ga prispevajo državi pri graditvi močne in svobodne Jugoslavije. K temu vašemu delu vam prav iskreno čestitam in želim dobrih uspehov. Dolgo se bom spominjal tega obiska in toplega gostoljubja, ki sem ga bil deležen. Upam, da se še kdaj vrnem in da bom zopet deležen vaše prijaznosti.« Prvotno je bilo namenjeno, da bo trajala razstava en teden, vendar so jo zaradi neprilicokovano velikega obiska podaljvali do 20. februarja. Za tretji dan, t. j. v ponedeljek 16. februarja, je izdal prireditveni odbor posebno sporočilo za tisk in radio. Otvoritev razstave se je udeležilo 140 zastopnikov iz 104 državnih in konfekcijskih delavnic ter 54 zastopnikov ljudske oblasti in družbenih organizacij. S člani komisije za tripartitno pomoč in nekaterimi drugimi trgovskimi zastopniki iz tujine so se začeli razgovorjati o možnostih izvoza. Skupnega posvetovanja z udeleženci otvoritve v nedeljo 8. februarja se je udeležilo 75 članov delavskega sveta, 11 članov upravnega odbora in 40 tehničnih uslužbencev podjetja. Posvetovanje je trajalo skoraj 3 ure. Do ponedeljka, t. j. 9. februarja dopoldne je sklenila tovarna z navzočnimi gosti dobavne pogodbe za razno blago v skupni vrednosti 360 milijonov din.

IZ KNJIGE VLADIMIRA DEDIJERJA O MARŠALU TITU

Prva Titova srečanja s Kardeljem, Kidričem, Djilasom in Rankovičem

S Kardeljem in Kidričem se je tov. Tito prvič sestal na partijski konferenci l. 1934 v poletni rezidenci ljubljanskega škofa v Goricanah pri Medvodah

Partijska konferenca za Slovenijo, ki je bila v drugi polovici septembra 1934, je bila v poletni rezidenci ljubljanskega škofa Rožmana, pri Medvodah. To je velika osamljena hiša izven vasi in smo prišli vanjo s pomočjo polbrata škofa Rožmana. Ta človek je bil v precej napetih odnosih s škofom, ki ga je poslal na to svoje posestvo, da bi mu ne bil preveč napoti v Ljubljani.

Na tej konferenci je sodeloval tudi Tito. Vseh skupaj je bilo na konferenci okoli 20 delegatov. Konferenca je trajala dva dni in dve noči. Vsi delegati so spali in se hranili v dvorcu. Škofov brat je serviral kosilo in večerjo v veliki obednici, po vseh prepisih. Tu so bili beli trti, kristalne čaše, krožniki s škofovim grbom. Stregel je sam za mizo in neprestano, pred vsemi spoval svojega polbrata škofa.

Odpotoval sem z vlakom v Zagreb, pri čemer sem pazil, ali me ne spremlja kak policijski agent. Prišel sem na dogovorjeni kraj, v stanovanje našega tovariša glasbenika Pavla Markovca. Tu me je čakal član CK. To je bil človek srednje rasti, precej močan, mršav. Obraz je bil trd, miren, toda precej nežen, oči modre, toda hkrati tudi blage. Nisem vedel za njegovo ime, kajti v ilegalnem življenju ni navada, da se vprašuje za ime. Vprašal me je, kakšen je položaj v Beogradu. Povedal sem mu, kaj vse je napravila policija. Poslušal me je mirno, potem pa začel dajati nasvete. Da po resnici povem, ti nasveti so bili za nas, komuniste v državi, nekaj povsem novega. Tudi sami smo čutili, da živimo v

Delaš, delaš, zbiraj ljudi, ustvari organizacijo, naenkrat pa pridejo policijski vpadi, ki vse odnesejo. Na policiji tovaršev mučijo, zatem jih obsodijo v ječo, iz nekolično članov, ki so preživeli vdor, pa ustvarjajo zopet organizacijo. Zopet iste težave, iste nepravilnosti. Kljub temu izkušnja smo se težko odrekli šablonom... Ta član CK nam je govoril o novih izkušnjah, ne da jih je razbijal na drobce. Govoril mi je, kako naj izbiramo za Partijo ljudi po novem kriteriju, ljudi iz tovarn, delavnic, iz šol, v kateri uživajo ti ljudje veliko zaupanje zaradi svojega osebnega ugleda, ni pa se treba držati samo ozkega kroga že znanih ljudi. Tako nam je ta član CK postavil na ravno velike, toda ustvarljive naloge, če se zastavimo potrebni napori. Govoril mi je še pri odhodu, kako se bo CK preselil v državo, bo direktno v stiku z množicami. Rekel mi je še, da bi bilo potrebno ustanoviti vodstvo

Tovariš Tito leta 1933

Ali so združniki v Sentilju res proti združitvi?

V Sentilju obstojata Kmetijska delovna zadruga in Splošna kmetijska zadruga. Zaradi sorodnih gospodarskih pogojev in zaradi enakega gospodarskega smotra je občinski ljudski odbor dal pobudo za združitve obeh združav v eno, gospodarsko mnogo močnejšo celoto. V ta namen sta bila sklicana dva sestanka upravnih odborov, ki pa nista uspela. Zakaj? Upravni odbor KDZ zastopa stališče, da bi bila taka združitev za KDZ škodljiva. Toda, kdor le nekoliko premisli vso zadevo in pregleda osnutek pravi, se lahko prepriča, da KDZ ne bi sprejela z združitvijo nobene tveganja. KDZ bi se namreč priključila Splošni kmetijski zadrugi kot kmetijsko posestvo za lastnim gospodarskim računom in ločenim knjigovodstvom. Z združitvijo bi torej KDZ lahko samo pridobila, ker bi bila samo na ta način dana možnost vključevanja zasebnega

kmetovalca v združni sektor, medtem ko bi v sedanjih obliki ostala KDZ izolirana, kar za razvoj združništva v Sentilju ne bi bilo koristno. Na sestankih so zastopniki upravnega odbora KDZ mnogo govorili v imenu združnikov, češ da niso za združitve, toda vprašanje je, ali so bili združniki o tem sploh informirani. Če pa so bili, jim je bila zamisel združitve združav prav gotovo napačno obrazložena. Zaradi vseh nejasnosti, ki obstojata med ljudmi, je potrebno, da se združniki na občnem zboru KDZ o tem temeljito pogovorijo. Seveda je želeli, da bi takrat slišali tudi mnenje tistih, ki niso osebno zainteresirani pri dosedajni obliki, ki pa imajo interes za splošni gospodarski napredek Sentilja, česar KDZ v sedanjih organizacijski obliki ne bo mogla doseči. Sfilijoj G.

Človeka sodim po tem, ali frazira ali ga vsaka malenkost res boli

Tako je potekla tudi konferenca kljub nenavadno hudemu terorju po vsej Sloveniji. Policija ni zasledovala samo komunistov ali ljudi, osumljenih, da so komunisti, temveč je sistematično spremljala življenje delavcev v vseh podjetjih.

Človeka ocenjujem po tem, ali frazira ali ga vsaka malenkost dejansko boli, ker so ljudje, ki so v besedah zelo veliki revolucionarji. Zato sem vedno upošteval vestnost človeka pri delu samem. Tovariš Kardelj je bil tih, miren človek, toda prav zato, ker je bil ustaljen in miren, je napravil name dober vtis. To je bil pošten revolucionar in onem času, ko so bili mnogi tako pokvarjeni s frakcionarstvom. Na isti konferenci sem se prvič sestal tudi s tovarišem Kidričem, ki je prav tako napravil name dober vtis...

Knjiga Vladimira Dedijskega o življenju in delu maršala Tita, ki je izšla prestavljena v mnoge tuje jezike, je zbudila po vsem svetu velikano zanimanje, ker je razjasnila mnogo, kar v zahodnih deželah še ni bilo povsem znano, zlasti pa, zakaj je uspela narodnoosvobodilna borba jugoslovanskih narodov in zakaj je mogla nova socialistična Jugoslavija ohraniti svojo neodvisnost. Ta knjiga bo v kratkem izšla tudi v slovenskem prevodu, ki ga bo izdala Cankarjeva založba v Ljubljani. V naslednjem navajamo nekaj zanimivih odstavkov iz te knjige.

To je delavec Broz

Tako sva se razšla s obljubo, da bom s tem mladincem prišel kasneje določenega dne nazaj v Zagreb. Ko sem bil v vlaku, sem dolgo razmišljal, kje sem srečal tega človeka. Zdelo se mi je, da sem ga moral videti nekje prej, toda kje? Ko je vlak vozil mimo Sremske Mitrovice, v kateri je bila kaznilnica, mi je šinilo v glavo: Moša Pijade je delal portret tega človeka, ko sta bila skupaj v ječi. In zdaj se mi, da mi je tedaj Pijade dejal, da je to delavec Broz.

mladine, in je zahteval, naj pošleme iz Beograda, z univerze nekompromitiranega bistrega in najboljšega mladince.

Izvolitev Tita za člana Politbiroja

Medtem je bila v Ljubljani IV. partijska konferenca za vso Jugoslavijo. Neposredno organizacijo konference je prevzel Gorkič, pa ni mnogo manjkalo, da ne bi policija prišla vseh udeležencev. Gorkič je sporočil Borisu Kidriču, tedaj sekretarju CK SKOJ, da pripravljamo konferenco v Rogoški Slatini. Kidrič je izvršil vse priprave, zdelo pa se mu je, da Rogoška Slatina ni najbolj varen kraj in je v poslednjem tre-

nutku izvršil izpremembo. Kot kraj konference je izbral stanovanje tovariša Ziherla, ki je bil tedaj v ječi. Tako se je konference sestala v stanovanju matere Borisa Ziherla dne 23. decembra. Istega dne so obkolili Rogoško Slatino žandarji in detektivi, policija je izvršila podrobne preiskave, pa seveda ni mogla nikogar prijeti. Na konferenci, na kateri je bilo 11 delegatov, je bil izvoljen CK KPJ s Gorkičem na čelu. Tito je bil izvoljen za člana Politbiroja...

Razbijanje starih šablon

Tito je prišel v Jugoslavijo ob koncu l. 1936. Položaj v partiji je bil še vedno težaven. Dogajali so se nepričakovani policijski vpadi. Kakor hitro so se v posameznih krajih sestavili partijski komiteji in se je začelo delo, je naenkrat policija pozopirala vse, kar je bilo aktivno. Ta položaj so izkoriščali stari likvidatorji, ki so govorili, da je delati še vedno nesmiselno. Neposredno pred Titovim prihodom v Jugoslavijo, so bile izvršene številne aretacije v državi, ki so zlasti hudo pogodile organizacijo v Beogradu. Arretiran je bil ves Pokrajinski komite in nad 150 članov. Tito je takrat sporočil, naj pride kdo izmed tovarišev, ki ni bil arretiran, v Zagreb. Prav takrat je prišel iz zapora Milovan Djilas, ki je živl v Beogradu. O tem sestanku s Titom pripoveduje med drugim:

dom v Jugoslavijo, so bile izvršene številne aretacije v državi, ki so zlasti hudo pogodile organizacijo v Beogradu. Arretiran je bil ves Pokrajinski komite in nad 150 članov. Tito je takrat sporočil, naj pride kdo izmed tovarišev, ki ni bil arretiran, v Zagreb. Prav takrat je prišel iz zapora Milovan Djilas, ki je živl v Beogradu. O tem sestanku s Titom pripoveduje med drugim:

Nova metoda dela

Vrnil sem se v Beograd, kjer smo nadaljevali delo. Prihod Aleksandra Rankoviča je za nas mnogo pomenil. Takoj smo krenili v sindikate, s pomočjo katerih smo organizirali delo Partije tudi v podjetjih. Za nekaj časa je bil izvoljen tudi za sindikalnega funkcionarja. Po našem, ki nam jih je postavil Tito, so se uspehi kmalu pokazali. Ze po dveh mesecih dela se je pri-

del položaj izpreminjal. Tu je šlo predvsem za novo metodo dela. Sli smo v podjetja, v društva, v množične organizacije, stari ne več s posredovanjem starih likvidatorjev. Mislim, da je bil to eden izmed najbolj važnih trenutkov v našem delu. Takoj smo se ločili od vseh starih zvez in se s tem odrezali tudi od policije, ker so aretacije kakor po pravilu prihajale prav

Kaj bi bilo bolj potrebno?

Predlog, o katerem je vredno razpravljati

O gospodarskem planu mestne občine Skofja Loka se je že mnogo pisalo. Ta plan, kateri je precejšen, pa še zdaleka ne more zaradi premanjanih denarnih sredstev zadovoljiti stvarnih potreb v Skofji Loki. Kajti zavedati se je potrebno, da se v Skofji Loki od osvojitve dalje ni dosti gradilo, v letih pred vojno pa se ni gradila nič. Šele lani je komunalna dejavnost ozivila. Vendar pa ta dejavnost ni zajela stanovanjskega vprašanja, katero je v Skofji Loki iz leta v leto bolj problematično. Človek bi pričakoval, da bo mestna občina to vprašanje pričela najemernijeje reševati.

Zato se ljudje pogosto vprašujejo: Kaj bi bilo potrebno? Ali asfaltiranje ceste na kolodvor kar bo stalo kakih 15 milijonov din, ali pa bi se s cesto za leto dni počakalo ter bi se zgradil 24-druziški stanovanjski blok, za katerega naj bi se poskušalo dobiti za manjšajoči del sredstev, potreben kredit. S cisto bi se dalo res še počakati leto ali dve. S stanovanjem bo pa mnogo težje. Zato bi bilo res potrebno pomisliti kaj je za Skofjo Loko potrebnejše in najučelnejše — ali nova stanovanja ali pa asfaltiranje ceste? O. M.

PISMA VREDNIŠTVU

POZDRAVLJAM SKLEP O RAZPISU POSOJILA ZA GRADNJO ŠOL IN STANOVANJ

Z veseljem sem brala o vašem listu z dne 15. t. m. članek o sklepu Seeta za komunalne zadeve MLO Ljubljana, da razpiše notranje posojilo za gradnjo stanovanj in šol. Tudi osebno sem namreč zainteresirana na rešitvi obeh vprašanj in mislim, da bolj pametno in realne rešitve ni mogoče najti. Posebno, ker jo lahko takoj uresničimo in bo mogla že v bližnji prihodnosti pokazati vidne uspehe.

tega, da bi ostali prav najbolj potrebni brez stanovanja. Zato predlagam naslednje: Po končnem obračunu prodanih obveznic in po zgrajitvi stanovanj iz teh sredstev naj se za vsaki terenski komisiji za stanovanjske zadeve na razpolago toliko stanovanj, kolikor jih odpade na teren po številu vpisanih obveznic. Pri tem naj se upošteva socialna in premoženjska struktura stanovalcev posameznega terena. Ko bi se tako ugotovilo, koliko stanovanj odpade na posamezne terene, naj bi posebna komisija, sestavljena iz enega do dveh članov vsake terenske stanovanjske komisije, določila, kdo dobi posamezna stanovanja. Menim, da bi s tem na novo pridobljena stanovanja razdelili najbolj pravično, najbitreje in z najmanj birokracije.

Zveza komunistov v Vipavi se utrjuje

Preteklo nedeljo je bila v Vipavi druga občinska konferenca ZKS, na kateri so komunisti podali obračun svojega dela. Iz poročila sekretarja tova. Ferjančiča je bilo razvidno, da se Zveza komunistov v občini Vipave utrjuje. Primer temu je, da je bilo nekoliko članov izključenih, ker niso sledili programu ZKJ in niso bili predani stvari. V razpravi so člani ugotovljali nepravilnosti, zlasti pri delu z mladino in drugih organizacijah. Na konferenci so izvolili nov občinski komite, v katerem so najbolj zaslužni in predani člani ZKS. Ob koncu konference so poslali po zdravno pismo CK ZKJ, v katerem med drugim objublajo, da bodo dosledno sprovaljali sklepe VI. kongresa ZKJ ter skrbno čuvali pridobitve NOB.

Lep napredek Granitne industrije v Oplotnici

Na občnem zboru sindikatske podružnice Granitne industrije v Oplotnici so razpravljali o gospodarskih zadevah podjetja in so ugotovili, da so lani presegli plan za 20%, čeprav je bil za 20 odstotkov večji kakor l. 1951. To je bilo mogoče le zaradi povečanja storilnosti in zglede discipline. Da bi letos napravili še več, so ugotovili, da so lani presegli plan za 20%, čeprav je bil za 20 odstotkov večji kakor l. 1951. To je bilo mogoče le zaradi povečanja storilnosti in zglede discipline. Da bi letos napravili še več, so ugotovili, da so lani presegli plan za 20%, čeprav je bil za 20 odstotkov večji kakor l. 1951. To je bilo mogoče le zaradi povečanja storilnosti in zglede discipline. Da bi letos napravili še več, so ugotovili, da so lani presegli plan za 20%, čeprav je bil za 20 odstotkov večji kakor l. 1951. To je bilo mogoče le zaradi povečanja storilnosti in zglede discipline.

Ljudska plazma

Epohalen datum v razvoju naše transfuzije krvi je letošnj 31. januar, ko je Institut transfuzije krvi v Beogradu prejel prvo steklenico suhe krvne plazme, pridobljene v domači tvornici iz krvi naših ljudi. Suha krvna plazma se dobi na ta način, da se iz tekoče krvne plazme pod nizko temperaturo v vakuum izloči voda, plazma pa kristalizira v drobnih belih kristalih. Iz enega litra krvi se pridobi 350 gramov suhe plazme, kolikor jo je v eni steklenici. Pri uporabi se suha plazma raztopi v fiziološki raztopini in doda krvi bolnika brez ozira na njegovo krvno skupino. — Suha krvna plazma bo dragocena material in rezerva v reševanju življenj, tako v miru, posebno pa v vojni.

Dr. Josip Edgar Leopold-Lavov KARTUZIJA PLETERJE IN PARTIZANI SPOMINI

Pravzaprav pa so bile Pleterje neke vrste ambulanta. Partizani so prihajali pogosto, skoraj vsak dan, ta, da mu izderemo zob, oni, da mu previjemo rano, tretji po aspirin, četrti po kakšno mazilo, po povojni material itd., po alkohol za izpiranje ran, po sanitetni material. Naš bolničar je imel polne roke dela, da je lahko vsem ustregel. Tako je verjetno nastala legenda, da je bila v Pleterju partizanska bolnišnica. Res je, da je od časa do časa ležal pri nas kak ranjenec. Partizani so ponovno prihajali od daleč. Tako je neki stari partizan prišel k nam celo iz Stopiča. Imel je hudo poškodovan prst na roki, tako da mu ga je moral brat Bernard amputirati. Mnogo jih je prihajalo k nam po zdravlila iz bližnjih in oddaljenih krajev, civilisti in partizani. Razdali smo mnogo zdravil. Obilno sta nam pri tem pomagali lekarna Andrijanič v Novem mestu in lekarna sv. Miklavža (Fon Ilija) v Kostanjevici na Krki. Celo iz Hrvaške so prihajali k nam po zdravlila. Tako je prišel kurir s pismom od štaba Žumberačkoga-pokupskega narodnoosvobodilnega partizanskega odreda z dne 12. oktobra 1942, naslovljenim na upravo samostana v Pleterju, ki se je glasilo:

prošnjo, da nam, če vam je mogoče, odstopite nekaj nižje navedenega sanitetnega materiala, in sicer: borvaselin, leukoplast, povoje, gazo, brizgalnico za injekcije za 5 ccm z iglami, streptazol, mazilo, kirurški nož, aspirin in kombinirane praške. Zahvaljujemo se vam vnaprej! — Politkomisar Boris Balad.

Kurir se je najprvo obrnil na komando Gorjanskega bataljona, kjer so mu dali naslednjo priporočilo:

»Tovariši Hrvati so prišli k nam s prošnjo, da bi jim vi dali, če vam je mogoče, nekaj zdravil in potrebščin za previjanje. To pa zato, ker nimajo zveze z Zagrebom in si ne morejo teh stvari nabaviti.«

Kurirja smo nahranili in jim poslali več kot pa so zahtevali. Takih primerov je bilo več, a slučajno se je ohranil prav ta dopis.

Mnogokrat so prihajali partizani k nam v Pleterje ponoči in to navadno po stvari, ki so jih potrebovali, ki pa jih podnevi ni bilo tako lahko odnesti. Prihajali so z dopisom svoje komande, v katerem je bilo razloženo, kaj trenutno nujno potrebuje osvobodilna partizanska vojska ter nas prosili, da jim to damo ali odstopimo. Po večini je šlo za kovaški ali mehanični material. Partizani so že vedeli, kakšen je postopek. Potrkali so na okno vratarja. Seveda so imeli postavljene tudi straže, da bi jim kdo ne padel v hrbet. Ker je bil ponoči ključ od porte pri priorju, je vratar takoj prišel k meni. Če sem bil že v cerkvi pri nočni službi, me je prišel tudi v cerkev poklicat. Krepro je vratar razbijal po mojih vratih. Takoj sem vedel, kaj to pomeni. Vendar sem vprašal: Kaj je? Vratar je odgovoril: Partizani so prišli in hočejo vas! Odvrnil sem mu: Recite

jim, da bom takoj prišel! Naglo sem se oblekel, šel dol in odprl velika hišna vrata. Partizani so vstopili in začel se je razgovor. Večkrat je Jur Levičnik vodil to nočno patrolo in prinesel pismo komande. Popeljal sem jih v kovačnico in mehanično delavnico in neki mehanik — mislim, da se je pisal Pogačnik Grstl — je izbiral, kar so potrebovali, drugi pa so vse to spravljali v nahrbtnike, vse samo težko železo! Dali so potrdilo, kaj so vzeli in se prijazno poslovili. Vedeli so, da jim bo Pleterje rado pomagalo, kadar gre za boj proti okupatorju. Če so imeli čas, smo jim ponudili čašo vina ali žganja. Večkrat pa se jim je mudilo. Rekli so, da so prišli od daleč in da morajo biti do zore spet doma. Eno tako potrdilo je ohranjeno. Iz njega je razvidno, kaj so vse odnesli. Evo ga v originalu, kakor ga je spisal njihov mojster: 1 šraufstok, 2 klobnja, gas, paknje, kvintezen, špiccange, 6 dvornikov, 1 tirlnel, 1 uski štemezen, 1 naklepalo za šepgera (15 kg težko), 1 kovačka klešta, kvintborerje u pakne 3 i po, 4 i po, 5, 7 mm, 10 paknjki, benzinlampa (1 i po lit.), 6 malih pil, 1 majhni maslik, špiccirkel, kvintborer tri osmine, ena četrtina, 1 teško kladivo, šraubencijer. Še večkrat so prišli partizani s pripravilom svoje komande, da izpopolnijo svojo puškarsko delavnico, ki je morala biti daleč od nas.

Dostikrat so prihajale tudi partizanske patrole ponoči, mnogokrat od zelo daleč, kadar so bili na pohodu, lačni in žejni. Kam drugam kot v Pleterje! Potrkali so na okno, vrata so se odprla, gostoljubnost ni nikogar odklonila. Dali smo od srca in kolikor smo mogli. Mnogokrat niso mogli čakati, da bi se skuhalo, pa so zahtevali le živila, da si jih sami skuhamo.

